

Kijkwijzer theater

bijlage 4

14 vragen als uitgangspunt voor je verslag

1. Wie is de maker van de voorstelling? (auteur, regisseur, acteurs, gezelschap)
2. Wat is de titel van de voorstelling?
3. Wanneer is het voor het eerst opgevoerd? Wanneer is de oorspronkelijke tekst geschreven?
4. Waar heb je de voorstelling gezien?
5. Wat is je eerste indruk van de voorstelling?
6. Wat zie je: hoe begint de voorstelling?

Het doek (meestal zware dieprode veloursgordijnen) gaat op en het spel kan beginnen. Het doek zorgt voor duidelijk onderscheid tussen het moment voor de voorstelling en het begin ervan, het maakt de scheiding tussen publiek en toneel groot. Het doek is een onderdeel van het traditionele 'lijsttoneel'. Achter die lijst is een wereld die weinig met de onze te maken heeft. Moderne theatermakers kiezen er vaak voor een minder groot onderscheid te maken tussen toneel en publiek.

- o Doek gaat op
- o Geen doek, spelers komen op
- o Geen doek, spelers staan al op het toneel

7. Wat zie je: hoe karakteriseer je decor, kostuums en rekwisieten?

In een realistisch decor staan echte meubelstukken, bij voorkeur op een logische plek, alsof het een echte kamer is. Wanneer een klassiek stuk, bijvoorbeeld van Shakespeare, wordt gespeeld in een realistisch hedendaags decor met hedendaagse kostuums, beïnvloedt dat onze interpretatie. De vormgeving van een minder herkenbaar decor (abstract) zegt vaak veel over de manier waarop de regisseur wil dat je naar het stuk kijkt.

- o Realistisch of museaal: indien strijdig met oorspronkelijk tijdsbeeld: waarom?
- o Deels realistisch, deels vrije interpretatie: omschrijf interpretatie
- o Vrije interpretatie, abstract: beschrijf kenmerken

8. Wat zie je: welke rol speelt de belichting?

De ene regisseur eist van de belichting dat ze niet afleidt van de rest van het toneel. Andere regisseurs gebruiken licht als zelfstandig theateraal middel. In dat geval is het interessant er op te letten wat die belichting toevoegt aan de betekenis van het toneelspel.

- o Speelt belangrijke eigen rol: hoe?
- o Ondersteunt stemming op toneel: hoe?
- o Sobere en neutrale rol

9. Wat zie je: waar wordt gespeeld?

Een podium hoort bij een lijsttoneel (zie vraag 1). Wanneer gelijkvloers wordt gespeeld, is er voor het publiek een soort tribune gemaakt; de scheiding tussen spel en publiek is dan veel kleiner.

- o Op podium
- o Op bijzondere lokatie: beschrijf rol lokatie in voorstelling
- o Gelijkvloers (vlakke vloer theater): beschrijf ook plaats publiek

10. Werkwijze: welke speelstijl overheerst?

Dramatisch spel, met veel grote gebaren en flinke stemwisselingen, wordt vaak gezien als ouderwets. Beïnvloed door film en mogelijk door moderne geluidstechniek wordt tegenwoordig vaak de voorkeur gegeven aan een meer natuurlijk spel. Blijspelen lenen zich bijzonder goed voor karikaturaal spel, het neerzetten van een typetje.

- o (Melo)dramatisch: noem voorbeelden waaraan je dat ziet
- o Naturalistisch
- o Karikaturaal, typetjes: noem voorbeelden waaraan je dat ziet

11. Werkwijze: richten de spelers zich rechtstreeks tot het publiek?

Een speler die zich rechtstreeks tot het publiek richt, doorbreekt de illusie dat wat zich op het toneel afspeelt echt is, hij stapt uit zijn rol. Vooral in blijspelen wordt dat vaak gedaan. Een cabaretier richt zich altijd tot het publiek.

- o Nooit
- o Een enkele keer: welke personages en met welk effect?
- o Vaak: met welk effect?

12. Inhoud: hoe heeft de regisseur de bestaande tekst verwerkt?

Om allerlei praktische redenen kan een toneeltekst worden aangepast, bijvoorbeeld omdat het toneelstuk anders te lang zou duren. Het kan ook zijn dat de regisseur de tekst helemaal verandert en een eigen betekenis laat spelen. In dat geval zijn er vaak andere zaken aan te wijzen, buiten de oorspronkelijke tekst, die in het maken van het stuk ook een rol spelen.

- o Getrouwe navolging of speciaal geschreven voor voorstelling.
- o Hier en daar aangepaste versie: waarom?
- o Vrije interpretatie tekst: zijn er meer inspiratie/tekstbronnen?

13. Inhoud: tot welk genre reken je de voorstelling?

Het klassieke Griekse toneel kende al het onderscheid tussen tragedie en komedie. Een komedie is om te lachen, met typetjes, zonder veel diepgang, een voor de hand liggende moraal en vaak een happy end. In een tragedie zit psychologische diepgang en is de afloop vaak dramatisch te noemen.

- o Komedie, blijspel
- o Niet klassiek genre: typeer soort toneel
- o Tragedie

14. Betekenis: wat is de betekenis van de voorstelling? (Kies één of meer opties)

De meeste categorieën spreken voor zich. Ook al is de bedoeling van de makers net helemaal duidelijk, toch kan de voorstelling stof tot nadenken (tot eigen interpretatie) geven. Ook in de theaterwereld bestaat er zoiets als abstract theater, waar het verhaal met begin en einde maar bijzaak is, maar waar wel veel te beleven valt. In dat geval naderen theater en beeldende kunst elkaar, ook de grens tussen een dansvoorstelling en een toneelvoorstelling vervaagt soms.

De overige categorieën spreken voor zich.

- o Voorstelling bedoeld als vermaak (amusement)
- o Maatschappelijk of politiek onderwerp staat centraal
- o (Abstract) theatraal spektakel staat centraal
- o Voorstelling bedoeld als provocatie, daagt het publiek uit
- o Autobiografische betekenis van de maker(s) centraal
- o Voorstelling roept op tot eigen interpretatie
- o Voorstelling draagt morele boodschap uit (je leert er van)
- o Algemeen menselijke karakters en relaties staan centraal
- o Voorstelling roept emoties op: welke?